

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, II. Bind

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, II. Bind", i Paludan-Müller, Fr.: *Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, II. Bind*, udg. af CARL S. PETERSEN , 1909, s. 616. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm02-shoot-idm139964403679264/facsimile.pdf> (tilgået 08. juni 2024)

Anvendt udgave: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, II. Bind

det har vist Ingen forandret mere end mig, at vor faderlige Regjering nylig har givet samme Person et toaarigt Reisesipendium til — „videre Uddannelse“ som det huddes; thi herved ansæes Fyren for en Art litterær Stipend, der for 5 Rbd. snart hæver Folk til Skyens og snart giver dem Dolkestødet, alt efter Betalerens Villie. Han skal være en af Hovedarbejderne i Corsaren, hvilket maaskee kan bidrage til at svække dette Blads Credit i Norge. Forresten har jeg ikke læst hans Gæa og agter heller ikke at gjøre det; thi nutilids maas man economisere med den Tid man har tilovers til Læsning, ellers druknede man reent i Døgnets Mudder. Hvad Ondt han kan have sagt om Norge og dets Forfattere er mig derfor ubekjendt, men har han fulgt sin Lyst og sit naturlige Instinct, har han vist ikke lagt Fingrene imellem. At en sliq Persons Ytringer iøvrigt skulde kunne indvirke paa Stemningen mellem begge Lande, vilde dog være altfor pudseerligt og i hvert Fald kun afgive Bevis for, at den gode Stemning maatte staae paa yderst svage Fødder. Dog, nok om denne Gris, paa hvem jeg allerede har spildt formange Ord!

Side 341 Linje 21: *Credentium*] omtrent = Tracteren.

Side 342 Linje 28: *Med gyldne Laurbær sigt et Værk af hødre*] Laurbærkransen anvendtes til ned mod det 19de Aarh. som Udmærkelsestegn for Videnskabsmænd og Digtene.

Side 342 Linje 39: *Fjæls med Reier*] der menes vel Fiskeflod med Rejsesæde.

Side 342 Linje 40: *Strasbourg-Rouletter*] der menes vel: Rouletter med indbagt Strasbourg-Leverpostej; Udgiveren har ikke fundet denne Ret i Datidens danske, ganske vist mest for „smaa“ Husholdninger skrevne Kogebøger.

Side 343 Linje 6: *det hele Claresi*] = den hele Hob; foragteligt. [Claresi egl. „Prestestand“.]

Side 343 Linje 32: *Toast*] (engelsk; ndtales: Töst) „Skaal“.

Side 344 Linje 11: *paa Things!*] = i Retten. [Efter 1849 betyder det mest: i Rigsdagen.]

Side 344 Linje 22: *Sophisterne*] de spidsfærdige Ordkløvere. Sophister (egl. „Vidomskerere“) kaldte sig i Oldtidens Grækenland de Lærere, som for Betaling underviste i en eller anden Kunst eller Videnskab, særlig Talekunst; ved Siden af adskillige dygtige Mænd fandtes blandt dem flere af tvivlsom Karakter, der optraadte paa markskragerisk Maade; man beskyldte dem for at lære deres Elever at forsvare selv den sletteste Sag og at gøre sort til hvidt.

Side 345 Linje 20: *en Subskriptionsplan paa sit trykte Mak*] Meningen er: han bad hende tegne sig som Subskribent paa det Værk — et Makværk! siger P.M. —, han havde i Sinde at trykke. Endnu i Fyrrerne var det ikke helt usædvanligt, at en Forhaandsubskription, hvorved Udgiveren (Forlæggeren) kunde holdes nogenlunde skadesløs, maatte til før en Bog kunde udkomme. Listen med Subskribenternes Navne og Angivelse af, hvor mange Exemplarer hver enkelt havde tegnet sig for, aftryktes da foran i Bogen.

Side 345 Linje 33: *saa fin!*] saa høflig.

Side 345 Linje 33: *huu!*] hidsig, smedig.

Side 346 Linje 10: *Væggrens Raab: Vogt Lys og Tid!*] Kl. er altsaa 10, se Anm. til 1ste Binds Side 71 Linje 9.

Side 348 Linje 6: *Mæcenas*] = Beskyttere af Videnskab og Kunst; efter den romerske Ridder Mæcenas († 8 f. Kr.), Kejsers Augustus' Ven og Raadgiver, gavmild Velynder af romerske Digtene som Horats († 8 f. Kr.) og Vergil († 19 f. Kr.).

Side 348 Linje 29—30: *en Maskerade, | Som Homo g'er det hele Kjøbenhavn*] herved følger Homo som sædvanligt Modens Krav. I det københavnske Selskabsliv var der efter Frederik VI's Død (1839) indtraadt en kendelig Forandring. Den tidligere Tarvelighed i Lovemaade og Omgangsformer afløstes under Christian VIII af en vis storstilet Flothed og Elegance. Baller, Maskerader, Konserter, Udfugter o. s. v. tiltog Aar for Aar, og Kongen, der yndede

Pragt og Luxus, gik her i Spidsen, ja beskyldtes endog for med Vilje at have fremelsket Forlystelsessygen for at bortvende Hovedstadsrepublikummets Interesse fra Politikken. Han gjorde selv paa Christiansborg Slot store Balparæder, hvori alle Stænder deltog, og ved Siden heraf gaves der større Aftenselskaber, med Musik og Sang. — Om Figurene paa Homos Maskerade og deres Betydning se Anm. til Side 350 Linje 37.

Side 349 Linje 10: *Lig et Amphitheater* v: i en Halvkreds, trinvis opstigende. [Amphitheater er Navn paa den græsk-romerske Oldtids Teaterbygninger.]

Side 349 Linje 20: *Haabet rosekrødt* saal. først Udg. 1863; de tidligere Udg.: vingestøkt. — Haabet er almindeligvis ikke „rosekrødt“, men, som det hedder i den gamle Vise (af Hanna Irgens [† 1853]), „lysegrønt“:

Livet er altid skønt,
Haabet er lysegrønt,
Mismod er stedse graa,
Glæden er himmelblaa.

Side 349 Linje 29: *Gehejmerråd von Encken* er Type paa Statsmanden fra Christian VIII's Tid, der holder paa den oplyste Enerælde og Reformerne fra oven, omtrent som Statsminister Anders Sandøe Ørsted, Kongens højre Haand, gjorde det. — Rudolf Varberg siger i Fædrel. om von Encken kort og godt: „en ypperlig Typus“.

Side 349 Linje 31: *et Blik, der ei seer godt i Længden* v: nærsynet.

Side 349 Linje 32: *Glasset* Lorgnetten; ligesaa Side 370 Linje 1; smul. Anm. til 1ste Binds Side 33 Linje 38.

Side 349 Linje 37: *hvilket lærmende Parterre!* Parterret, der navnlig havde sit Publikum blandt den akademiske Ungdom, var paa P.-M.'s Tid et afgjort uroligt Element i Teatret.

Side 350 Linje 37: *Hvor Maskernes omkring saa lystigt drive* at P.-M. har haft en bestemt Hensigt med de Side 350—363 og Side 369—379 optrædende Maskefigurer, fremgaa af hans egne Ord i Efterskriften til 2den Udgave: „Maskescenen i niende Sang er ordnet noget anderledes end i første Udgave, ligesom en enkelt Maske efter Manuskriptet er ombyttet med en Anden, der bedre svarer til Scenens Hensigt“ [Udhævelsen ved Udgiveren], og det erkendtes ogsaa af Samtiden, som naar Rudolf Varberg i sin Anmeldelse siger: „Værkets polemisk humoristiske Tendents viser sig især tydelig i Maskeraden, hvor flere kostelige Masker optræde“.

Synspunktet, hvorfra Maskeradescenen i dens Helhed skal ses, faar man gennem Versene Side 379 Linje 30—35 sammenholdt med Slutningslinjerne (Side 379 Linje 1—12) af „Eremitens“ stærkt personlige Tale: Livet, som det leves om os, er kun en Maskeradeleg, uden Dybde og uden Alvor, og Menneskene er kun Masker, „grimme, fæde“ — der er intet reelt Indhold i dem. Gennem Maskeradescenen gøres da „Adam Homo“ almengyldig: det er ikke blot det enkelte Menneske, men det er hele Tiden, der er pjaltet og pjattet.

Søger man nu at analysere de enkelte Figurer, da maa det først bemærkes, at den Orden, hvori de optræder, synes ret tilfældig, ligesom den i de forskellige Udgaver er varierende, saa at man næppe har nogen Slotte i den, i hvert Fald har Udgiveren ikke kunnet se noget Princip i den¹⁾. Derimod er

¹⁾ Maskerne optræder i Originaludg. (1849) i følgende Orden: Hofnarren, Skuespilleren, Dandserinden, Negeren, Den gamle Militær, Vestalinderne, Kritikeren, Troubadouren, Den Nationale — Kirkegængerken, Bacchantinderne, Eremiten; i 2den Udg. (1851) og 3dje Udg. (1856): Hofnarren, Skuespilleren, Dandserinden, Vestalinderne, Den gamle Militær, Kritikeren, Den Nationale — Kirkegængerken, Maadeholdsforeningsmedlemmet, Troubadouren, Bacchantinderne, Eremiten; i 4de Udg. (1863) og i de følgende Udgaver: Hofnarren, Skuespilleren, Dandserinden, Negeren, Vestalinderne, Den gamle Militær, Kritikeren, Den Nationale — Kirkegængerken, Maadeholdsforeningsmedlemmet, Troubadouren, Bacchantinderne, Eremiten.